

چکیده مقالات دومین همایش بین‌المللی

عدالت ترمیمی؛

پُل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم

۱۳ و ۱۴ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷

برگزارکننده:

مرکز مطالعات حقوقی دانشگاه تربیت مدرس

با همکاری انجمن آسیا و اقیانوسیه عدالت ترمیمی

مدیر همایش:

مرتضی شهبازی نیا

دانشیار دانشکده حقوق، دانشگاه تربیت مدرس

دبیر همایش:

محمد فرجیها

دانشیار دانشکده حقوق، دانشگاه تربیت مدرس

چکیده مقالات دومین همایش بین‌المللی عدالت ترمیمی؛ پُل ارتباطی میان تمدن‌های جاده

ابریشم

۱۳ و ۱۴ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷

برگزارکننده: مرکز مطالعات حقوقی دانشگاه تربیت مدرس با همکاری انجمن آسیا و اقیانوسیه عدالت ترمیمی

دبیر همایش: محمد فرجیها - ۱۳۴۵

مدیر همایش: مرتضی شهبازی نیا

تعداد صفحات: ۴۱۶ ص

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۹۷۱-۱

فروست: ۱۱۷۱

چاپ اول: نشر میزان

۱۳۹۷

اعضای کمیته علمی همایش (به ترتیب حروف الفبا):

دکتر محمد آشوری: استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران
دکتر محمدعلی اردبیلی: استاد دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی
دکتر ایوو ارسن: استاد مؤسسه جرم‌شناسی دانشگاه لوون بلژیک
هتر استرنک: استاد مؤسسه جرم‌شناسی کمبریج انگلستان
دکتر جلیل امیدی: استاد دانشکده الهیات دانشگاه تهران
دکتر محمدعلی بابایی: دانشیار گروه حقوق دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین
دکتر محمد بارانی: استادیار دانشگاه علوم انتظامی امین
دکتر جان برایت ویت: استاد دانشگاه ملی استرالیا
دکتر محمد جعفر حبیب‌زاده: استاد دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس
دکتر وارویک ترنر ساره: استاد دانشگاه استرالیای جنوبی
عبدالعزیز سائیدینا: استاد مطالعات اسلامی دیپارتمان مطالعات مذهبی دانشگاه جورج میسون امریکا
دکتر حسن سواری: استادیار دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس
دکتر عباس شیری: استادیار دانشکده حقوق دانشگاه تهران
دکتر محمود صابر: استادیار دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس
دکتر روبرت هنری کاربو: استاد دانشگاه پو فرانسه
دکتر تئو گاوریلایدز: استاد دانشگاه سیمون فریزر کانادا
دکتر فیروز محمودی جانکی: دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه تهران
دکتر سید درید موسوی مجاب: استادیار دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس
دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی: استاد دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی
دکتر امیرحسین نیازپور: استادیار دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی
دکتر سینگ وینگ وونگ: استاد دانشکده علوم اجتماعی کاربردی دانشگاه هنگ کنگ

اعضای کمیته داوری همایش (به ترتیب حروف الفبا):

خانم دکتر هاجر آذری: استادیار گروه مطالعات زنان دانشگاه تربیت مدرس
دکتر فرهاد الله‌وردی: استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه مازندران
دکتر آزاده صادقی: دانش‌آموخته دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس
دکتر جمشید غلاملو: استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران
دکتر روح‌الدین کردعلیوند: استادیار گروه حقوق دانشگاه دامغان
دکتر سپیده میرمجیدی: عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دبیران اجرایی همایش:

آزاده صادقی: دانش‌آموخته دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس
ایمان شاه‌بیگی: دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس

مدیر اجرایی همایش: زهرا نعمتی: دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس

مسئول روابط بین‌الملل: ضحی امیری: دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس

ویراستار علمی: دکتر سید درید موسوی مجاب **ویراستار ادبی:** زهرا نعمتی **کمیته ترجمه:** آزاده صادقی، ایمان شاه‌بیگی

همکاران کمیته اجرایی همایش:

مهدی سمائی، نادیا خانعلی‌پور، عرفان اکبرآبادی، ابراهیم جعفری، رویا حبیبی، محمد دلاویز، مهرداد رهنورد، حسن طیبی

امور پشتیبانی: یوسف صادقی، ابوالقاسم حیدری، علی خدابنده، امید شفیغ‌زاده

فهرست پیش‌همایش‌ها و سخنرانان

سخنرانان	عنوان پیش‌همایش	برگزارکننده
	<p>پیش‌همایش اول:</p> <p>ارزیابی اثربخشی سازوکارهای عدالت ترمیمی</p>	<p>انجمن علمی حقوق دانشگاه مازنداران ۱۳۹۶/۹/۸</p>
	<p>دکتر امیرحسین نیازپور: استادیار دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی دکتر مسعود فریادی: استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه مازنداران آقای محمد اسدی: دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس آقای محمد رضوانی: دانش‌آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد چالوس خانم رویا حبیبی: دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس</p>	
	<p>پیش‌همایش دوم:</p> <p>نمایش و تحلیل جرم‌شناختی فیلم «آدری و دیزی» با موضوع عدالت ترمیمی و قلدری در فضای مجازی</p>	<p>انجمن علمی حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس ۱۳۹۶/۱۰/۱۱</p>
	<p>آقای رضا پرویزی: وکیل دادگستری و کارشناس جرایم فضای مجازی آقای ایمان شاه‌بیگی: دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس</p>	
	<p>پیش‌همایش سوم:</p> <p>نهادینه‌سازی رویه‌های عدالت ترمیمی در سازمان پلیس</p>	<p>گروه جرم‌شناسی دانشگاه علوم انتظامی امین ۱۳۹۶/۱۰/۱۶</p>
	<p>دکتر عابدین صفری کاکرودی: استادیار گروه حقوق دانشگاه علوم انتظامی امین دکتر اسدی‌پور: استادیار گروه حقوق دانشگاه علوم انتظامی امین دکتر محمد فرجیها: دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس دکتر ابراهیم رجبی تاج‌امیر: استادیار گروه جرم‌شناسی دانشگاه علوم انتظامی امین</p>	
	<p>پیش‌همایش چهارم:</p> <p>عفو و مجازات در اسلام و مسیحیت</p>	<p>دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس ۱۳۹۶/۱۰/۲۷</p>
	<p>دبیر نشست: زهرا نعمتی؛ دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس دکتر محمد جعفر امیرمحللاتی: استاد دانشکده مطالعات اسلامی کالج ابرلین، اوهایو ایالات متحدہ آمریکا و سفیر سابق ایران در سازمان ملل متحد</p>	
	<p>پیش‌همایش پنجم:</p> <p>رویه‌های عدالت ترمیمی در کالاتری و پاسگاه‌ها</p>	<p>دفتر تحقیقات کاربردی نیروی انتظامی ۱۳۹۶/۱۱/۱۸</p>
	<p>دبیر نشست: عبدالرحمان میرزاخانی؛ رئیس دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری سردار محمد شرفی: رئیس پلیس پیشگیری ناجا دکتر علیرضا حمیدی‌فر: مدیرکل مشاوره و مددکاری معاونت اجتماعی ناجا خانم زهرا قناعت: معاون اجتماعی کالاتری ۲۲</p>	

فهرست پیش‌همایش‌ها و سخنرانان

سخنرانان	عنوان پیش‌همایش	برگزارکننده
	<p>پیش‌همایش ششم: عدالت ترمیمی در بستر مشارکت‌های مردمی و رویه قضائی</p>	<p>انجمن علمی حقوق و فقه و حقوق دانشگاه یزد ۱۳۹۶/۱۱/۱۹</p>
	<p>پیش‌همایش هفتم: عدالت ترمیمی در پرتو آموزه‌های اسلامی</p>	<p>مرکز مطالعات حقوق تطبیقی دانشگاه مفید قم ۱۳۹۶/۱۱/۲۹</p>
	<p>پیش‌همایش هشتم: رویکرد عدالت ترمیمی به جرایم و تخلفات پزشکی</p>	<p>دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس ۱۳۹۶/۱۲/۸</p>
	<p>پیش‌همایش نهم: رویکرد عدالت ترمیمی به زورگویی سایبری در میان دانش‌آموزان</p>	<p>اداره مشاوره تربیتی آموزش و پرورش تهران ۱۳۹۶/۱۲/۹</p>

فهرست پیش‌همایش‌ها و سخنرانان

سخنرانان	عنوان پیش‌همایش	برگزارکننده
	<p>پیش‌همایش دهم:</p> <p>رویکرد عدالت ترمیمی به بزهکاری و بزه‌دیدگی زنان</p> <p>همراه با نقد و بررسی مستند زنانگی</p>	<p>انجمن علمی حقوق</p> <p>دانشگاه اصفهان</p> <p>۱۳۹۶/۱۲/۱۹</p>
	<p>پیش‌همایش یازدهم:</p> <p>عدالت ترمیمی از منظر فلسفه میان فرهنگی،</p> <p>روانشناسی وجودی و آیین زردشت</p>	<p>پژوهشگاه علوم انسانی و</p> <p>مطالعات فرهنگی</p> <p>تهران</p> <p>۱۳۹۷/۱/۲۷</p>
	<p>پیش‌همایش دوازدهم:</p> <p>تجربه‌های علمی استفاده از پاسخ‌های ترمیمی</p> <p>در استان خراسان رضوی؛ چالش‌ها و راهکارها</p>	<p>دانشکده</p> <p>حقوق و علوم سیاسی</p> <p>دانشگاه آزاد اسلامی مشهد</p> <p>۱۳۹۷/۱/۲۹</p>
	<p>پیش‌همایش سیزدهم:</p> <p>شوراهای حل اختلاف در پرتو اصول و موازین</p> <p>عدالت ترمیمی</p>	<p>شورای حل اختلاف</p> <p>استان تهران</p> <p>۱۳۹۷/۲/۲</p>

عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم.....^۱

فهرست مطالب

۱..... سرآغاز
مرتضی شهبازی‌نیا

۲..... سخن دبیر همایش
محمد فرجیها

بخش اول: چکیده مقاله‌های پذیرش شده برای ارائه

۷..... پیشگیری از خشونت اطفال و نوجوانان از رهگذر میانجیگری در محیط مدرسه
شهرام ابراهیمی

۸..... عدالت ترمیمی در مدارس؛ کارکردها، موانع و راهبردهای اجرای پایدار آن
سحر ابراهیمی

۹..... بررسی کارآمدی رویکردهای عدالت ترمیمی در حمایت از کودکان بزه‌دیده
هاجر آذری؛ نسرین طباطبائی حصارى

۱۱..... آثار طولانی‌مدت عدالت ترمیمی نسبت به بزه‌دیده و بزه‌کار
هتر استرنگ

۱۲..... تبیین نگرش زندانیان در خصوص عدالت ترمیمی در زندان‌های کشور بلژیک
نیکولاس استمتکیس

۱۳..... عدالت ترمیمی و تحقق صلح در جوامع انتقالی در پرتو اهداف توسعه پایدار ۲۰۳۰-۲۰۱۵
رضا اسلامی

۱۴..... مدل جامع میانجیگری در تخلفات و جرایم تجاری - بازرگانی
حسین آقایی جنت‌مکان؛ امیر ایرانی

امکان‌سنجی کاربست برنامه‌های ترمیمی نسبت به اولین تجربه‌های خشونت‌بار نوجوانان به منظور
پیشگیری از تکرار جرم (مطالعه موردی بزهکاران مکرر ۱۸ تا ۲۵ ساله زندانی)
محبوبه امینی؛ منصوره قنبریان

۱۶..... عدالت ترمیمی در یک محیط چندفرهنگی: یک گفت‌وگو پارادایمی
دان جان او. اوماله

۱۷..... آیا عدالت ترمیمی چهره زنانه دارد؟ (تأملاتی بر مطالعات جنسیت‌محور درباره عدالت کیفری)
فرهاد الله‌وردی

۱۸..... سازوکارهای ترمیمی در حوزه خشونت جنسی خانگی
زهرا بابازاده

- عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم..... ب
- ۱۹ راهبردهای عملی وکلای دادگستری در گفتمان ترمیمی - تصالحی
محمدعلی بابایی
- ۲۱ امکان‌سنجی اجرای برنامه‌های عدالت ترمیمی در فضای کسب و کار
محمد بارانی؛ نیما شاهی
- ۲۲ انسانی کردن آموزش و پیوند دوباره اشخاص: ظرفیت عدالت ترمیمی در آموزش
مارتا ای. براون
- ۲۳ کارکردهای ترمیمی انجمن اولیا و مربیان؛ نمونه‌پژوهی مدارس متوسطه جزیره کیش
تهمورث بشیریه؛ فرناز رجبی
- ۲۴ تفسیرهای ترمیمی از قوانین کیفری مبتنی بر آزادی عمل قضایی
علی پروینی
- دورنمای سازوکارهای سنتی عدالت انتقالی در تی‌مور شرقی؛ کارایی و چالش‌ها در پیشبرد و ارتقای
حقوق بشر
۲۵
حیدر پیری؛ پریسا دهقانی
- تغییر در روابط از حالت خصمانه به دوستانه از طریق گفت‌وگو: نشست‌های ترمیمی بین دانش‌آموزان
درگیر در نزاع‌های مدرسه و معلم/تسهیلگر در مدارس راهنمایی انگلستان
۲۶
توشیاسو تسوروهارا
- رویه‌های میانجیگری در دعاوی اختلافات خانوادگی در هند
۲۸
راماسوبو تیلگارج
- نگرش وکلای دادگستری به رویه‌های عدالت ترمیمی
۲۹
حسین جوادی حسین‌آبادی؛ راضیه همراهی
- متمدن شدن واکنش‌های کیفری و گرایش به عدالت ترمیمی
۳۱
عبدالرضا جوان جعفری بجنوردی؛ محسن نورپور؛ سید محمدجواد ساداتی
- تنظیم‌گری پاسخ‌گو در مواجهه با تخلفات و جرایم بورسی
۳۳
محمد جوانمردی
- مطالعه‌ای در زمینه کاربست عدالت ترمیمی در جرایم نظامی؛ الگوی کشور تایوان با تأثیر متفاوت بر
اولویت طرف‌های دعوی
۳۵
Jui-Tien Li
- بررسی رویه عملی در زمینه عدالت ترمیمی در تایوان
۳۶
Chai, Hann-Hsi
- مطالعه ملاحظات اخلاقی برنامه‌های عدالت ترمیمی در تایوان
۳۸
Che-Feng Su

- عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم.....ج
- ۳۹ امکان‌سنجی ایجاد نظارت از طریق میانجیگری ترمیمی
Chen, Hsiang-Mei; Chai, Hann-Hsi
- ۴۱ رویکرد عدالت ترمیمی به تخلفات و بزهکاری دانش‌آموزان در مدارس
رویا حبیبی
- ۴۲ عدالت ترمیمی در بستر تفسیرهای قضایی: از تفسیر به نفع متهم تا تفسیر به نفع ترمیم
محمدرضا حدادزاده؛ محمد نعیمی‌نژاد
- ۴۳ کاربُرد برنامه‌های عدالت ترمیمی در مدارس و محیط‌های آموزشی
محمدرضا حسنی
- نقش وکلای دادگستری در جلب رضایت شاکی در جرایم مبتنی بر خشونت؛ در راستای گسترش
۴۴ رویه‌های ترمیمی
موسی حسین‌وند
- ۴۶ خلأ عدالت ترمیمی برای زنان مهاجر و حاشیه‌نشین قربانی خشونت
هما داودی
- ۴۷ بررسی نقش میانجیگری پلیس زن در پیشگیری از تکرار بزهکاری نوجوانان
صیاد درویشی
- ۴۸ اثربخشی آموزش و تغییر در ساختار خانواده در عدالت ترمیمی
شهناز دهائی
- عدالت ترمیمی برای بهبود ساختار «راه ابریشم جدید»: در باب سازوکارهای ترمیمی حل اختلاف در راه
۴۹ ابریشم جدید
ژیاوا دی
- ۵۰ تعامل و تقابل آزادی عمل قضات با تفسیر ترمیمی از جرایم ضدّ عفت و اخلاق عمومی
ایمان رحیمی‌پور
- ۵۱ از عدالت مکافات‌گرا تا عدالت ترمیمی
هادی رستمی
- ۵۲ چالش‌های نظری ترمیم در دورنمای جایگزینی کیفر
مهرانگیز روستایی
- بررسی زمینه‌های قراردادی کردن حقوق کیفری خانواده با تأکید بر اجرایی شدن راهکارهای عدالت
۵۴ ترمیمی
لیلا سادات اسدی
- ۵۵ عدالت ترمیمی و رویه‌های مذهبی
ریک ساره

- عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم..... ۵۵
- عدالت ترمیمی به جای عدالت سزادهنده در اسلام ۵۶
عبدالعزیز ساشیدینا
- مطالعه تطبیقی عدالت ترمیمی در مرحله تعقیب در حقوق ایران و فرانسه: اصول و رویه‌ها ۵۷
محمد مهدی ساقیان
- آسیب‌شناسی پیشگیری از تکرار جرایم سایبری در ایران با رویکرد ترمیمی ۵۹
احسان سلیمی؛ محمدعلی حاجی‌ده‌آبادی
- تحلیل منطق مجازات و جبران در اساسنامه دیوان بین‌المللی کیفری در پرتو مفهوم عدالت ۶۰
حسن سواری؛ رضا رفیعی
- جبران دولتی خسارت‌های زیست‌محیطی: نمونه پژوهی سد گتوند ۶۱
باقر شاملو؛ امین جعفری؛ اصغر احمدی
- عدالت پاسخ‌گو؛ تنظیم‌گری ترمیمی: پیشگیری از جرایم اقتصادی در پرتو مداخله‌های تنظیم‌گرانه ۶۲
ایمان شاه‌بیگی
- مبانی عشق نامشروط از نگاه مولانا ۶۳
ایرج شهبازی
- بررسی اثرات و چالش‌های رویکرد ترمیمی در پرونده‌های جرایم اقتصادی ۶۴
عباس شیخ‌الاسلامی؛ علی ادبی چرمی
- تأثیر آموزه‌های جرم‌شناسی محکومان بر عدالت ترمیمی ۶۵
عباس شیرینی
- کاربرد سازوکارهای ترمیمی در حل اختلاف میان پزشک و بیمار ۶۶
محمود صابر؛ محمد اسدی
- کارکردهای ترمیمی دادگاه‌های اطفال و نوجوانان ۶۷
آزاده صادقی؛ ضحی امیری
- موانع فرهنگی گسترش سازش در میان ایرانیان ۶۸
ولی‌اله صادقی
- امکان‌سنجی به‌کارگیری رهیافت عدالت ترمیمی در پاسخ به آزار جنسی در محیط کار ۶۹
آزاده‌السادات طاهری؛ فائزه منطقی
- حمایت مؤثرتر از حیات وحش در پرتو عدالت ترمیمی ۷۰
حسن طفرانگار
- عدالت ترمیمی در جرائم شغلی در نظام قانونگذاری کشور عراق ۷۱
مصطفی عادل طلیب

- عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم..... ۵
- ۷۳ رویکرد عدالت ترمیمی به مرحله اجرای احکام کیفری: فرصت‌ها، جلوه‌ها و چالش‌ها جواد طهماسبی
- ۷۵ عدالت ترمیمی از نظریه تا عمل (نمونه پژوهشی عراق) مصطفی سالم عبد؛ هیفاء مزره فلیح
- ۷۶ توانبخشی بزهکاران از طریق ارزش‌های عدالت ترمیمی رضوانا بگم عبدالرحیم
- ۷۷ اعمال برنامه‌های ترمیمی در دادگاه‌های حل مسئله: چالش‌ها و راهکارها علی عزیزی
- ۷۹ عدالت ترمیمی در چارچوب مطالعات صلح: نگاهی به فرهنگ و آداب ایران زمین پوریا عسکری؛ یلدا خسروی
- ۸۰ عدالت ترمیمی و خطاهای قضایی کیفری: از پیشگیری تا ترمیم جمشید غلاملو
- ۸۱ عدالت غیر رسمی به مثابه عدالت ترمیمی: برقراری ارتباط میان دادگاه‌های رسمی و شوراهای سنتی و قبیله‌ای در افغانستان محمد فرجه؛ رُدر تیلمن
- ۸۲ نظام‌های ترکیبی عدالت در ملائزی (رابطه عدالت کیفری رسمی و غیررسمی در بافتار آسیایی) میراندا فورسیت
- ۸۳ عدالت وجودی و ترمیم بی‌عدالتی در عرفان ابن عربی رضا فیض
- ۸۴ مذاقه‌ای جامعه‌شناختی بر عدالت ترمیمی مبتنی بر الگوی اندام‌وارگی اجتماعی دورکیمی و نظریه کنش ارتباطی و اخلاق گفت‌وگویی هابرماسی صلاح‌الدین قادری
- ۸۵ بیمه و نظام جبران خسارت بیماران بدون توجه به وقوع یا عدم وقوع قصور پزشکی جابر قره‌داغی
- ۸۷ زنگ دایره و مهارت‌های زندگی به هدف یادگیری هیجانی و اجتماعی در مقطع ابتدایی ابوالفضل قلائی؛ ارمغان هوده‌شناس؛ فهیمه ره‌گذر؛ فرشته درخشان؛ پریا مقصودیه
- ۸۸ عدالت ترمیمی در فرانسه؛ ابعاد کاربردی رابرت کاریو
- ۸۹ تعیین مالکیت و خاتمه دادن به دعاوی حقوقی به وسیله ایدئولوژی هارمونی: برجسته ساختن نقش وکلا در «راه ابریشم جدید» دونگ کای

- عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم.....و
- ۹۰ قانون‌گذاری در حوزه عدالت ترمیمی: بررسی ماده ۱-۱۰ قانون آیین دادرسی کیفری فرانسه
روح‌الدین کردعلیوند
- ۹۱ به سوی تدوین زمینه‌های نخستین الگوی مناسب عدالت ترمیمی در ایران.....
غلامحسن کوشکی
- ۹۲ تروریست درون و عدالت ترمیمی.....
تتو گاوریلیدس
- ۹۳ سنت زرتشتی و عدالت ترمیمی.....
فرزانه گشتاسب
- ۹۴ نقش جامعه مدنی و جامعه محلی در کاربست رونه‌های عدالت ترمیمی.....
علی گهر
- ۹۵ ترمیم بر پایه عدالت و از نردبان احسان.....
فیروز محمودی جانکی
- ۹۷ کاربرد عدالت ترمیمی در جرائم تروریستی داعش (نمونه پژوهشی: کردهای یزیدی).....
وعدی سلیمان المزوری؛ سارا کعب‌عمیر
- فرصت‌ها و چالش‌های میانجیگری سازمان‌های مردم‌نهاد برای ایجاد مصالحه میان اولیای دم و بزهکار در پرونده‌های قصاص نفس؛ تجربیات عملی طرح «طفالان مسلم» جمعیت امداد دانشجویی - مردمی امام علی (ع).....
رضا مشتاقی؛ کتابون افرازه
- ۹۸
کاهش آزار جنسی زنان با استفاده از راهکارهای عدالت ترمیمی.....
کتابون مصری
- ۹۹
سازوکارهای ترمیمی قوم بلوچ: مطالعه موردی مجلس شریعت و مجلس بچار.....
محمدباقر مقدسی؛ محمدعلی خزیمه
- ۱۰۰
چالش‌های عملی استقلال فرآیند میانجیگری از دادرسی رسمی در نظام عدالت کیفری ایران.....
علی مقدم
- ۱۰۱
تأثیر رضایت بر نتایج حاصل از فرآیندهای ترمیمی.....
مهرناز ملاپروری؛ امیر آجودانی
- ۱۰۲
ابزارهای عدالت ترمیمی در جرایم پزشکی.....
مانوش منوچهری
- ۱۰۳
ارزیابی نهاد میانجیگری کیفری در خشونت خانگی در افغانستان.....
مونسه مهدوی
- ۱۰۴
۱۰۵.....

- عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم.....ز
- ۱۰۶..... مقتضیات قانونی و شغلی توسعه نقش و کلا در تحقق عدالت ترمیمی طاهره میرباقری
- ۱۰۷..... راهبردهای پیشگیری از جرم با رویکرد عدالت ترمیمی از منظر مدیران پلیس عبدالرحمن میرزاخانی؛ حمید عطایی؛ علی هاشمی
- ۱۰۸..... تفسیرهای ترمیمی از قوانین کیفری در پرونده‌های تجاوز به عنف..... سپیده میرمجیدی
- ۱۰۹..... تلطیف و ترمیمی شدن حقوق کیفری، با تأکید بر حقوق ایران علی حسین نجفی ابرندآبادی
- ۱۱۲..... تسهیل در شکل‌گیری و فعالیت سازمانهای غیردولتی (NGOs)؛ بسترسازی جهت تحقق عدالت ترمیمی محمد نصراللهی الهاموتی
- ۱۱۴..... رویکرد عدالت ترمیمی به خشونت خانگی در قوانین کشورهای اسلامی؛ چالش‌ها و راهکارها..... زهرا نعمتی
- ۱۱۵..... درآمدی بر نظریه شبه جرم..... رحیم نوبهار
- ۱۱۶..... سامانه عدالت ترمیمی در سنجه آموزه‌های کارکردگرایی «امیل دورکیم»..... امیرحسن نیازپور
- ۱۱۸..... سزاگرایی یا ترمیم: چالش توسعه میانجیگری مدل عدالت ترمیمی در هنگ کنگ Wendy Chit-ying LUI; Dennis Sing-wing WONG
- ۱۱۹..... چالش‌های پلیس در کاربرست برنامه‌های عدالت ترمیمی اکبر وروایی؛ جهانشاه شکری
- ۱۲۰..... عدالت ترمیمی در چین: ویژگی‌ها و رویه‌های کنونی..... دنیس وونگ
- ۱۲۱..... بررسی امکان و نحوه اجرای سازوکارهای عدالت ترمیمی در جرایم پزشکی شیما هاشمی
- ۱۲۲..... رویکرد ترمیمی به جرایم علیه محیط زیست: تجربه کشف‌رود هانیه هژبرالساداتی؛ جان برایت‌ویت
- ۱۲۳..... مطالعه تطبیقی عدالت ترمیمی بین هنگ کنگ و تایوان Hiu Hei Tu; Au Yeung Tsz Yau
- ۱۲۴..... بررسی اعمال عدالت ترمیمی در جرایم نظامیان در نظام عدالت کیفری ایران محمد یکرنگی؛ هادی کربلایی حاجی اوغلی؛ مهرداد حسینی محمودی

عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم.....ح

۱۲۵..... بررسی تعریف و شواهد اثربخشی میانجیگری بین بزه‌دیده و بزه‌کار در تایوان
لان‌یینگ هوانگ

۱۲۶..... فراتر از صلح دموکراتیک: جان رالز و نظریه‌ای درباره عدالت انتقالی و عدالت ترمیمی.....
حسین هوشمند

بخش دوم: چکیده مقاله‌های پذیرش شده

۱۲۸..... همزیستی مسالمت آمیز و مدارا در اسلام.....
محمد شگری أحمد

۱۲۹..... دستیابی به اهداف عدالت ترمیمی در پرتو جایگزینی رسیدگی مستقیم در جرایم قابل گذشت.....
رسول احمدزاده؛ سینا رستمی

۱۳۰..... چالش‌های فراروی عدالت ترمیمی در فرآیند اعلام رضایت بزه‌دیده.....
رسول احمدزاده؛ زهرا مشایخی

رویکرد عدالت ترمیمی به فرایندهای سنتی صلح و سازش در جرم قتل عمد؛ نمونه پژوهی استان ایلام
۱۳۱.....
حدیث احمدی

نگاهی انتقادی به سیاست کیفری قانون‌گذار در خصوص جرایم اقتصادی؛ بررسی نظریه عدالت
ترمیمی.....
محمدصادق آزادفر

۱۳۳..... عدالت ترمیمی میان فرهنگی، راهی برای توسعه و تعمیق عدالت ترمیمی.....
حسن اسدی؛ بابک شمشیری؛ منصور احمدی

مصالحه در جرایم ناموسی: مطالعه موردی تحلیل گفتمان فیلم مستند «دختری در رودخانه؛ بهای
گذشت».....
محمدصالح اسفندیاری

قرائت ترمیمی از تبصره ماده ۵۵۱ قانون مجازات اسلامی: «پرداخت تفاوت دیه زن تا سقف دیه مرد از
صندوق تأمین خسارت‌های بدنی».....
عبدالرضا اصغری؛ سعید ذوقی

۱۳۶..... روند تغییرات رو به کاهش سازوکارهای سنتی میان عشایر عرب خوزستان.....
سولماز اصلان‌بیگی

کاربست ادبیات عدالت ترمیمی در نظام عدالت جهانی کودکان و نوجوانان (و جوانان): مبانی نظری،
موانع و ظرفیت‌ها.....
سارا آقایی

عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم.....ط

۱۳۹..... مبانی عدالت ترمیمی در قرآن..... سید محمدعلی ایازی

۱۴۰..... نقش قضا‌دایی با محوریت میانجیگری در کاهش جمعیت کیفری زندان..... حسن بابایی؛ روح‌اله نوروزعلی

۱۴۱..... رویکرد تطبیقی به بررسی سازوکارهای توقف بزهکاری در پرتو رویه‌های عدالت ترمیمی در بلژیک، اتریش، ایرلند و ایران..... زهرا بختیاری

۱۴۲..... میزان گرایش زنان تبعه غیرایرانی به فرآیند عدالت ترمیمی (نهاد میانجیگری)..... فاطمه برومند؛ طلعت جمالی

۱۴۳..... دینة زنان و نظریة عدالت ترمیمی..... محمدباقر پارساپور؛ زهرا حمیدی سوها؛ مهدیه محمدتقی‌زاده

۱۴۴..... مشارکت زنان در فرآیندهای اجرای عدالت و دسترسی به صلح در بستر عدالت انتقالی..... مهران پرسته

۱۴۵..... سیاست جنایی مبتنی بر عدالت ترمیمی در پرتو اسناد راهبردی توسعه کشور..... علی پروینی؛ مریم رحیمی‌فر

۱۴۶..... تبیین عدالت ترمیمی با تکیه بر سند توسعه عدالت ترمیمی در اروپا..... کیومرث پله‌پور

۱۴۷..... نگرش قضات نسبت به عدالت ترمیمی..... مصطفی پورعزیزی

۱۴۸..... نسبت سیاست کیفری آلوده کردن هوا با نقض حقوق شهروندی..... سعید پورعلی

۱۴۹..... ارزیابی چالش‌های عدالت ترمیمی از منظر حقوق متهم و دامنه نفوذ آن..... پریسا تقفی

۱۵۰..... بررسی موانع جامعه‌شناختی و روان‌شناختی مقاومت افکار عمومی در برابر پذیرش فرآیند عدالت ترمیمی..... زهرا جلادی؛ محدّته میرجانی

۱۵۱..... عناصر عدالت ترمیمی در متن حقوقی مادیان هزار دادستان..... نادیا حاجی‌پور

۱۵۲..... عدالت ترمیمی در جرایم خانوادگی..... محمدعلی حاجی ده‌آبادی؛ عاطفه حسن‌نژاد

- عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم.....ی
- از هرمنوتیک به هرمتیک؛ رهیافتی برای فرگشت عدالت ترمیمی ۱۵۳
بهمن حسینجانی
- جایگاه، نقش و کارکردهای سازمان‌های مردم‌نهاد در اجرای برنامه‌ها و فرایندهای ترمیمی ۱۵۴
حمیدرضا حیدرپور
- خوانش ترمیمی از مفهوم شفاعت در آموزه‌های عرفانی مولانا..... ۱۵۵
محمد خادمی
- ضرورت بومی‌سازی برنامه‌های عدالت ترمیمی؛ بخشی از راه‌برد کلان بومی‌سازی سیاست جنایی ایران
..... ۱۵۶
مهدی خاقانی اصفهانی
- نقش میانجیگری و کلا در جرایم خانوادگی ۱۵۷
نسیم خداخواه؛ علی ادبی
- صلح، آشتی و میانجیگری در ادبیات تعلیمی قرن هفتم ۱۵۸
ملیحه خورشیدی؛ جعفر خورشیدی
- حق بزده‌دیده برای جبران خسارت در پرتو سیاستهای کاهش جمعیت کیفری در ایران ۱۶۰
محمد دلاویز
- حق صلح و جایگاه جامعه مدنی ۱۶۱
سعید دهقان
- تحلیل سیاست جنایی مبتنی بر ابزار مشارکتی با تمرکز بر بهره‌گیری از سازوکارهای عدالت ترمیمی در
جرم تصرف عدوانی املاک و اراضی دولتی ۱۶۲
مهدی ربیع
- وجود سازمان‌های مردم‌نهاد جلوه‌ای از گسترش رویکرد عدالت ترمیمی در حقوق کیفری ایران ۱۶۳
حمید رحیمی
- ظرفیت‌های عدالت ترمیمی نهاد «مارکه» در افغانستان ۱۶۵
خادم حسین رحیمی؛ محمد فرجیها
- مدل‌های عدالت ترمیمی ۱۶۶
اسماعیل رحیمی‌نژاد
- بُن‌مایه‌های عدالت ترمیمی در اندیشه مولانا جلال‌الدین محمد بلخی ۱۶۷
محسن رستگار
- درس‌هایی از رویکرد ترمیمی دولت نیوزیلند به جرایم زیست‌محیطی برای ایران ۱۶۸
هلیا رستمی؛ هانیه هزبرالساداتی

- عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم..... ک
- ۱۶۹..... جایگاه زنان بزه‌دیدهٔ خشونت خانوادگی در فرایند سنتی میانجیگری در لرستان.....
فاطمه رضایی تاری
- ۱۷۰..... کاربُرد فرهنگ ترمیمی در جرم قتل عمدی با تأکید بر قتل‌های عمدی رسانه‌ای شده؛ ظرفیت‌ها و چالش‌ها.....
سودابه رضوانی
- ۱۷۱..... واکاوی مبانی اخلاقی لزوم شرکت خطاکار در فرایند عدالت ترمیمی.....
مهرداد رهنورد واقف؛ سعید محمدنژاد
- ۱۷۳..... قانون‌گذاری در قلمرو عدالت ترمیمی (با نگاه ویژه به خشونت خانگی).....
زینب ریاضت
- ۱۷۴..... نقش وکلا در توسعهٔ فرهنگ عدالت ترمیمی و پیش‌شرط‌های آن.....
علیرضا سایانی
- ۱۷۵..... تفسیر ترمیمی از نهاد تعلیق تعقیب.....
مهین سبحانی؛ افسانه قربانی درزی محله
- ۱۷۶..... توانمندسازی سازوکار ترمیمی جبران خسارت از طریق نهاد وقف.....
امیررضا ستوده‌نیا
- ۱۷۷..... مطالعهٔ تطبیقی اصول میانجیگری در قلمرو خشونت خانگی در ایران و آمریکای لاتین.....
فاطمه محدثه سعادت‌مند
- ۱۷۹..... حمایت از بزه‌دیده و خانوادهٔ او در قوانین کیفری ایران در پرتو آموزه‌های عدالت ترمیمی.....
مینا سعادت؛ بهروز جوانمرد
- ۱۸۰..... اندیشه‌های عدالت ترمیمی در سیاست جنایی اسلام.....
مهرداد سلامی
- ۱۸۲..... مبنای نظری عدالت ترمیمی، امید به توان «خوداصلاحی» انسان در همه حال (با تأملی در آموزه‌های قرآنی).....
علی سلیمی
- ۱۸۴..... فراسوی «عدالت کیفری»: سه راهکار برای ترمیم رنج‌های بزه‌دیدگان به رسمیت شناخته‌نشده.....
مهدی سمائی
- ۱۸۶..... مطالعهٔ تطبیقی میانجیگری کیفری در حقوق ایران و انگلستان.....
باقر شاملو؛ امید سروی
- ۱۸۷..... بررسی تأثیر هیئت منصفه در عبور از عدالت کیفری به سوی عدالت ترمیمی.....
مجید شایگان فرد؛ امید شیرزاد؛ ناصر خادمی

- عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم..... ل
- ۱۸۸..... جایگاه عدالت ترمیمی در پیشگیری از بزه‌دیدگی ثانویه
خلیل شجاعی
- ۱۸۹..... صلح با خود؛ مقدمه صلح جهانی
یاور شعبانی؛ سولماز نوری
- ۱۹۰..... چالش‌های نهاد مددکاری زندان در فرآیند اخذ رضایت در پرونده‌های قصاص
امین شهناز
- ۱۹۱..... ظرفیت‌ها و قابلیت‌های ترمیمی قانون رسیدگی به تخلفات اطفال افغانستان
احمدعلی صادقی
- ۱۹۲..... بسترهای اجرایی میانجیگری در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲
نرگس صداقت؛ هاجر عوض‌پور شیخ محمد
- ۱۹۴..... بازخوانی کارکردهای ترمیمی نهاد عاقله
سعیده صفایی؛ طوبی شاکری گلپایگانی
- ۱۹۶..... تأسیس سازمان همکاری اقتصادی کشورهای جاده ابریشم؛ تضمین‌کننده صلح و دموکراسی
رسول صفراهنگ
- ۱۹۸..... تأثیر عدالت ترمیمی بر وضعیت بزه‌دیدگان در جوامع انتقالی
پونه طیب‌زاده
- ۱۹۹..... عدالت ترمیمی و سرچشمه‌های الهام در متون و اندیشه‌های صوفیان خراسان
زهرا عابدی‌نژاد مهرآبادی
- ۲۰۰..... منابع عدالت ترمیمی در جامعه محلی مردم عرب خوزستان
منصور عطاشنه؛ سارا کعب‌عمیر
- ۲۰۲..... مواجهه ترمیم‌مدار بزهکار و بزه‌دیده زنا به عنف؛ با تمرکز بر میانجیگری سمن‌ها
شادی عظیم‌زاده؛ گلاویز شیخ‌الاسلامی وطنی
- ۲۰۳..... کاربرد آموزه‌های عدالت ترمیمی در بزه‌دیدگی اطفال در جرایم سایبر
علی علمداری
- ۲۰۴..... رویکردهای ترمیمی دادرسی کیفری ایران در بستر عدالت ترمیمی
عباس علیزاده
- ۲۰۵..... چالش‌های کاربست سازوکارهای عدالت ترمیمی در پرونده‌های مرگ در زندان
مهدی غلامپور
- ۲۰۶..... کارکرد سنت‌های اجتماعی حل‌وفصل اختلافات کیفری در نظام جزایی افغانستان
حسین غلامی؛ خادم‌حسین رحیمی

- عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم..... م
- کارکردهای ترمیمی سازمان‌های غیردولتی در بزه‌دیدگی سایبری زنان: تجربه کشورهای جاده ابریشم
۲۰۷.....
شبنم فرجیها
- رویکرد عدالت ترمیمی به فصل خصومت در میان عشایر عرب خوزستان ۲۰۹.....
یوسف فرهانی
- سنت‌های ترمیمی در میان جامعه عشیره‌ای عرب خوزستان (با رویکرد توصیفی - تحلیلی به سنت
فصل)..... ۲۱۰.....
حسین فرهمندنیا
- سهل‌خویی، بخشش و آشتی در آثار سعدی..... ۲۱۱.....
مجید قورچی‌بیگی
- تحول سیاست جنایی در حوزه بزه‌انگاری در پرتو مبانی عدالت ترمیمی ۲۱۳.....
کیمیا کبریته؛ کوثر انجلاسی
- عدالت ترمیمی در پرتو نهادهای عدم تمرکز محلی ۲۱۵.....
حسن کبگانی؛ سینا رستمی
- امکان‌سنجی کاربرد عدالت ترمیمی در جرایم تروریستی ۲۱۶.....
امین کیانی؛ اکبر نقدی سپهوند
- سیاست جنایی دوست‌مدار در برابر سیاست جنایی دشمن‌مدار ۲۱۷.....
سارا کیانی
- تحقق رهیافت عدالت ترمیمی در پرتو آموزه‌های جرم‌شناسی صلح‌طلب؛ با تأکید بر رویکرد دینی -
انسانی ۲۱۸.....
حسین گلدوزیان؛ میلاد طاهریان
- هم‌زیستی هویت‌های متکثر؛ راهی برای صلح و گفت‌وگو میان کشورهای جاده ابریشم ۲۲۰.....
مریم گمشاد؛ رسول صفراهنگ
- تحلیل کارکردهای آموزشی مستندهای عدالت ترمیمی ۲۲۱.....
محمد گنج‌علیشاهی
- چیران خسارت دولتی بزه‌دیدگان جرایم مالی با نگاه موردی به مالباختگان سپرده‌گذار در مؤسسات
مالی و اعتباری ۲۲۲.....
محمدحسن مالدار؛ هادی گوهری
- دادرسی‌های ترمیمی غیررسمی در افغانستان ۲۲۳.....
محمدحسن محقق

عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم.....ن

کاربرد سند جامع اخلاقی در عدالت ترمیمی..... ۲۲۴
امیر مرادی

نقش وکلای مدافع در میانجیگری در جرایم مالی..... ۲۲۵
سارا مشکین سنجابی؛ مونسه مهدوی

جلوه‌هایی از نقش کارکرد ترمیمی مشاوران در جرایم قتل عمدی نوجوانان..... ۲۲۶
منصور مقاره عابد

صلح در قانون اصول محاکمات جزایی کشور عراق..... ۲۲۷
آیاد جواد مهدی

هویت محله‌ای به مثابه سازوکاری مؤثر به منظور حل‌وفصل اختلافات..... ۲۲۸
سید دُرید موسوی مجاب؛ سید مهدی نبوی

نقش میانجیگرانه وکلای دادگستری در جرایم علیه حقوق مالکانه..... ۲۲۹
سید دُرید موسوی مجاب؛ علی پاشایی

از عدالت کیفری حمورابی تا عدالت ترمیمی هیتی‌ها (گذری بر ترمیمی شدن فرایند پاسخ‌دهی به
بزهکاری در تاریخ حقوق کیفری)..... ۲۳۱
سید پوریا موسوی

خوانش‌های ترمیمی قضات از قواعد و مقررات کیفری در تحقیقات مقدماتی با تأکید بر جرایم علیه اموال
در پرتو رویه قضایی..... ۲۳۳
مهدی موسوی‌زاده

رابطه بین عدالت ترمیمی و عدالت اجتماعی در سیاست جنایی اسلام..... ۲۳۴
سید محمود میرخلیلی

پلیس، عدالت ترمیمی و انسجام اجتماعی..... ۲۳۵
عبدالرحمن میرزاخانی؛ صیاد درویشی

بسترهای قانونی کاربرد عدالت ترمیمی در جرایم زیست‌محیطی با تأکید بر اصول بنیادین حقوق محیط
زیست (مطالعه تطبیقی حقوق ایران و فرانسه)..... ۲۳۶
دکتر علیرضا میرکمالی؛ امین حاجی‌وند؛ نازنین حاجی‌زاده

«تعامل» یا «تقابل» فمینیسم و عدالت ترمیمی؛ با تکیه بر خشونت خانوادگی علیه زنان..... ۲۳۸
مژگان نعمتی

سازوکارهای سنتی حل‌وفصل اختلافات محلی (خون‌بس) در پرتو عدالت ترمیمی؛ مطالعه موردی
شهرستان دلفان..... ۲۳۹
سید محمّدامین نوربخش؛ سیده سمیه والی‌زاده

عدالت ترمیمی؛ پل ارتباطی میان تمدن‌های جاده ابریشم.....س

کاربرد سازوکارهای عدالت ترمیمی در بزهکاری جنسی اطفال و نوجوانان ۲۴۰
رحیمه نوری‌نیا؛ منصور محمدی

جایگاه عدالت ترمیمی در قانون مجازات اسلامی جدید مصوب ۱۳۹۲ ۲۴۱
اکبر وروایی؛ سید علیرضا موسوی

موانع و خلأهای قانونی پیش روی عدالت ترمیمی ۲۴۲
یوسفعلی یزدانی

سرآغاز

بسم الله الرحمن الرحيم

قانون به اقتضای آنکه خطاب به عموم صادر می‌شود، بیان عام و کلی دارد. اگرچه این بیان عام نوعاً درست و عادلانه است، لیکن اگر بدون لحاظ شرایط خاص اعمال شود، گاه خلاف هدف قانون‌گذار عمل می‌کند و تبعات ناعادلانه و نامطلوبی را به دنبال می‌آورد. در واقع، اگر قاعده حقوقی همواره به طور مطلق و بدون لحاظ شرایط خاص اعمال شود و سازوکاری برای لحاظ اوضاع و احوال ویژه در نظر گرفته نشود، «حقوق» چهره‌ای غیر قابل تحمل و گاه حتی غیرانسانی به خود خواهد گرفت.

از این رو، نظام‌های حقوقی در درون خود سازوکارهایی برای نقش‌آفرینی برخی مفاهیم متعالی انسانی نظیر عدالت و انصاف و اخلاق تمهید می‌کنند و به آن‌ها مجال می‌دهند که در شرایط خاص وارد عمل شوند و آثار ناعادلانه اجرای قواعد حقوقی را برطرف سازند.

عدالت ترمیمی نیز که ریشه در سنت و فرهنگ جوامع مختلف دارد، از آن دست مفاهیم و سازوکارهایی است که به حقوق چهره اخلاقی و انسانی می‌بخشد. واقعیت آن است که غالباً فرد قربانی یا جامعه، از عمل مجرمانه آسیب می‌بینند تا حکومت؛ لذا مجازات فاعل آن توسط حکومت و در یک نظام دادرسی غیرمشارکتی، هرچند هم که عادلانه و منصفانه باشد، نفع چندانی به قربانی نمی‌رساند و دردی از او دوا نمی‌کند و البته تأثیر مجازات بر فاعل عمل مجرمانه هم براساس داده‌های تجربی و نظری همواره محل مناقشه بوده است. عدالت ترمیمی، ضمن آنکه با برقراری دیالوگ بین قربانی و مجرم، رضایت قربانی و مسئولیت‌پذیری مجرم را به دنبال دارد، می‌تواند نقش بسزایی هم در بهتر شدن فضای اخلاقی و فرهنگی جامعه و استقرار مفاهیم انسانی داشته باشد. از این رو، عدالت ترمیمی بیش از آنکه نهادی حقوقی باشد، ماهیت فرهنگی دارد و لذا تبیین و ترویج آن از منظر اخلاقی و انسانی نیز پسندیده و ارزشمند است. مجموعه حاضر حاصل فعالیت گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس و به‌ویژه مدیر محترم گروه، جناب آقای دکتر محمد فرجیها، در برگزاری دومین همایش بین‌المللی عدالت ترمیمی است که در قالب فعالیت مشترک با مرکز مطالعات حقوقی دانشگاه به سامان رسید. لازم است از زحمات این همکاران ارجمند و همه اعضای کمیته علمی و نیز همکاران و دانشجویانی که در برگزاری همایش و نیز تهیه و تدوین و چاپ کتاب حاضر نقش مؤثر داشتند، قدردانی کنیم. امید است که مجموعه مقالات چاپ‌شده در این کتاب مورد استفاده پژوهشگران و فعالان حوزه عدالت ترمیمی قرار گیرد و گامی فراییش به سوی عدالت به حساب آید.

دکتر مرتضی شهبازی‌نیا

رئیس دانشکده حقوق و سرپرست مرکز مطالعات حقوقی

سخن دبیر همایش

زمانی که در مراسم اختتامیه اولین همایش بین‌المللی عدالت ترمیمی (اردیبهشت ۱۳۹۵) اندیشه تداوم برگزاری همایش به طور دوسالانه مطرح شد، این موضوع کمی آرمانی و بلندپروازانه به نظر می‌رسید، شاید با این تصور که پس از انتشار کتاب مجموعه مقاله‌های همایش در قالب «دانشنامه عدالت ترمیمی» و دیگر پایان‌نامه‌ها، کتاب‌ها و مقاله‌های تالیفی و ترجمه‌ای، تا مدت‌ها نباید حرف جدیدی برای گفتن باقی مانده باشد. با این حال، ظرفیت‌های ترمیمی موجود در بسترهای تاریخی و فرهنگی جامعه ایران و تحولات مفهومی عدالت ترمیمی به عنوان یک پارادایم در حال رشد، ثابت کرد عدالت ترمیمی، برخلاف بسیاری از سؤزهای تکنیکی و فنی حقوق کیفری، بسیار فربه‌تر و حیاتی‌تر از آن است که بتواند با برگزاری یک همایش یا نوشتن چند پایان‌نامه یا مقاله به موضوعی تکراری و ملال‌آور تبدیل شود.

به موازات تحول مفهوم عدالت ترمیمی و گسترش و توسعه کاربرد آن، امروزه عدالت ترمیمی برای ما صرفاً یک صفت برای «عدالت» نیست، بلکه تحولی بنیادین در شیوه اندیشیدن و زیستن به شمار می‌آید. در کنار واژه عدالت ترمیمی و فرآیندهای ترمیمی میان بزهدار و بزهدیده ما از تعابیری چون فرهنگ ترمیمی، زندگی ترمیمی، خانواده ترمیمی، و شهر ترمیمی سخن می‌گوییم، درست در زمانی که سرنوشت ما و حیات اجتماعی و سیاسی ما روزبه‌روز ارتباط و وابستگی بیشتری به مهارت‌های ارتباطی ما برای گفتگو و مذاکره یافته است. در پرتو آموزه‌های عدالت ترمیمی می‌آموزیم که چگونه باید با یکدیگر گفتگو کنیم، به جای طفره رفتن از پذیرش مسؤلیت در پرتو سزاگرایی برای مشکلات ناشی از جرم به دنبال راه‌حل باشیم، و شبکه‌ای از اندیشه‌ها و ایده‌های حامی مداخله‌های ترمیمی و غیر سزاگرا تشکیل دهیم.

در گفتمان عدالت ترمیمی، مردم و افکار عمومی دیگر به مثابه متغیری برای تبیین عوام‌گرایی کیفری به نظر نمی‌رسند، بلکه از ارکان اصلی شکل‌گیری پاسخ‌های ترمیمی به شمار می‌آیند. به زعم "جان برایت ویت" احساس شرمساری بازپذیرنده در برابر پلیس، قاضی یا رسانه‌ها به وجود نمی‌آید، بلکه ما معمولاً در برابر افرادی شرمسار می‌شویم که برایشان احترام قائلیم و به آنها اعتماد داریم.

با این حال، در یک بررسی اجمالی در مورد سازوکارهای ترمیمی مورد استفاده در نهادهای عدالت کیفری باید اذعان داشت:

- میانجی‌گران و مددکاران آموزش‌های لازم در خصوص اصول و موازین عدالت ترمیمی و چگونگی رعایت آن در فرایندهای میانجی‌گری را پشت سر گذاشته‌اند؛
- افراد مقصر و بزهدار به‌ندرت حاضرند تقصیر خود را در برابر افسران پلیس، قضات و یا حتی مددکاران اجتماعی شاغل در این نهادها بپذیرند و مطمئن باشند که شرکت آنها در فرایندهای میانجی‌گری به عنوان دلیلی بر مجرمیت آنها تلقی نخواهد شد؛
- فضای حاکم بر برخی از فرایندها و واحدهای میانجی‌گری به گونه‌ای نیست که افراد را ترغیب به پذیرش مسؤلیت کند؛
- تسهیل‌گران معمولاً تحت تاثیر فرهنگ سازمانی و دغدغه‌های اداری باید پرونده‌های ارجاع شده را سریع‌تر به نتیجه برسانند و به جای تمرکز بر رعایت اصول عدالت ترمیمی، میزان کمی پرونده‌های منجر به صلح و سازش را افزایش دهند؛

- برداشت واحدهای میانجی‌گری از مصالحه با آنچه در گفتمان عدالت ترمیمی حل و فصل زیربنایی اختلاف و منازعه خوانده می‌شود، گاهی بسیار متفاوت است؛
 - در فرایندهای میانجی‌گری تأکید بر جبران خسارت‌های مادی است و چگونگی ترمیم آسیب‌های روانی، عاطفی، و آسیب‌های ناظر بر روابط میان افراد به‌ندرت مد نظر قرار می‌گیرد؛
 - گاهی از نشست‌های ترمیمی به مثابه ابزاری برای جمع‌آوری ادله و صدور حکم محکومیت علیه بزهکار استفاده می‌شود؛
 - تفسیرهای سنتی از قوانین کیفری و جنبه عمومی جرم و تأکید بر حمایت از اجتماع از مجرای تعقیب کیفری و مجازات، فرایندهای سنتی حل و فصل اختلافات را با اختلال روبه‌رو ساخته است؛
 - و مهم‌تر از همه آنکه، قانونگذار حاضر نیست رویه‌ها و تجربه‌های ترمیمی مفید و مؤثر مورد استفاده در نهادهای انتظامی و قضایی را در قوانین به رسمیت بشناسد و رویه‌های عملی مورد استفاده بسیار گسترده‌تر از محدوده‌ای است که قانونگذار تعیین کرده است.
- علاوه بر این، پاسخ‌های کیفری حجم عظیمی از بودجه عمومی را به خود اختصاص داده است، بدون اینکه یافته‌های تجربی اثربخشی رویکردهای مبتنی بر توسعه‌طلبی کیفری را تأیید کند. به نظر می‌رسد منابع مالی عدالت کیفری چندان هم محدود نیست، مسأله مهم به رسمیت شناختن پاسخ‌های ترمیمی و تزریق منابع مالی و انسانی به رهیافت‌های ترمیمی است. نظام عدالت کیفری حاضر است هزینه‌های هنگفت واکتس‌های کیفری سنتی را تأمین کند و پیامدهای اجتماعی و اقتصادی آن را بپذیرد، اما وقتی موضوع به کارگیری مددکاران اجتماعی و مشاوران و تأمین دستمزد حداقلی برای آنها مطرح می‌شود، با کمبود بودجه روبه‌رو می‌شود.
- رویکرد عدالت ترمیمی اهداف عدالت کیفری را به شیوه‌های کم‌هزینه‌تر و انسانی‌تر دنبال می‌کند. برخلاف رویکردهای مبتنی بر سزاگرایی که تحمیل درد و رنج به مثابه مجازات را در اولویت خود قرار می‌دهند، عدالت ترمیمی تفسیر دیگری از درد و رنج دارد و آن را از طریق ترغیب مرتکب به سوی بیان حقایق، پذیرش مسؤلیت در برابر آثار و پیامدهای جرم ارتكابی جستجو می‌کند. پرسش این است که آیا می‌توان تحت تأثیر تحول در ارزش‌های کیفری شرمساری بزهکار در فرآیند ترمیمی را نوعی کیفر ترمیمی تلقی کرد؟
- حقوق کیفری گاهی به ابزار سلطه و نادیده انگاشتن تفاوت‌های فرهنگی و سنت‌های بومی حل و فصل اختلاف‌ها تبدیل می‌شود. عدالت ترمیمی این امکان را فراهم می‌سازد تا مشکلات اقلیت‌های فرهنگی در بستر فرهنگی و حقوقی خودشان حل و فصل شود؛ به دیگر سخن، در رویکرد های ترمیمی افراد متعلق به فرهنگ‌های بومی کمتر در معرض اصطکاک و تعارض با نظام رسمی قرار می‌گیرند و تا حدودی از بزه‌دیدگی ناشی از تبعیض‌های ساختاری و نظام‌های عدالت کیفری تک فرهنگی آنها جلوگیری می‌شود.
- رویکرد عدالت ترمیمی در واقع نوعی تمرین اندیشیدن و تفکر عمیق در برابر حوادث ناگواری است که در زندگی روزمره به کرات اتفاق می‌افتد. گرایش طرفداران عدالت ترمیمی به مشارکت طرفین دعوی در پیدا کردن راه‌حل برای مشکلات ناشی از جرم، ریشه در این واقعیت دارد که بعد از آشنایی با شخصیت بزهکار و

بسترهای فرهنگی و اجتماعی که جرم در آن واقع شده است، آسیب‌دیدگان از جرم آمادگی بیشتری برای گفتگو و مذاکره پیدا می‌کنند.

دومین همایش بین‌المللی عدالت ترمیمی را در واقع باید نوعی نشست ترمیمی خانوادگی با حضور اعضای خانواده عدالت ترمیمی به نمایندگی از فرهنگ‌های جاده ابریشم تلقی کرد. جاده ابریشم در اینجا نه یک جاده اقتصادی، بلکه مسیری برای دیالوگ و گفتگو میان فرهنگ‌ها، مذاهب، و نظام‌های حقوقی و پل ارتباطی میان تمدن‌ها و تجربه‌های ترمیمی میان شرق و غرب تلقی شده است. آنچه اهمیت بحث دربارهٔ عدالت ترمیمی در بستر فرهنگ‌های سنتی و بومی آسیایی را دو چندان می‌سازد، ظرفیت‌های ترمیمی موجود در آموزه‌های عرفانی و مذهبی این بخش از کره خاکی است. به نظر می‌رسد مفاهیم عمیق عرفانی و فلسفی موجود در مسیر جاده ابریشم و فرهنگ جمع‌گرای شرقی و تلاش برای حفظ پیوندهای عاطفی و انسانی در فرهنگ آسیایی، فضای مناسب‌تری را برای پذیرش الگوهای عدالت ترمیمی در مقایسه با فرهنگ فردگرای حاکم بر برخی از جوامع غربی فراهم آورده است. این در حالی است که بخشی از سنت‌های فرهنگی و مفاهیم بومی مبتنی بر حل و فصل غیر رسمی اختلاف‌ها، در چند دهه اخیر تحت تاثیر فرایند مدرن‌سازی و اصلاح نظام عدالت کیفری به حاشیه رانده شده و روز به روز ضعیف‌تر شده است. تجربه تمدن‌ها و نظام‌های حقوقی کشورهای جاده ابریشم برای ایجاد همزیستی و تعامل میان عدالت غیر رسمی و رسمی و چگونگی بهره‌گیری از دستاوردهای تلفیق میان این دو الگو می‌تواند سوژه مناسبی برای گفتگو و نقد و ارزیابی باشد.

بسیار خرسندم که پس از گذشت دو سال از اولین همایش بین‌المللی عدالت ترمیمی، ایده برگزاری دوسالانه همایش به تحقق پیوست و به پشتوانه و حمایت گروه استثنایی و بی‌نظیر دبیرخانه همایش عدالت ترمیمی، به‌ویژه خانم دکتر آزاده صادقی، خانم ضحی امیری، آقای ایمان شاه‌بیگی، خانم زهرا نعمتی، آقای دکتر ایمان رحیمی‌پور، آقای مهدی سمایی و دیگر اعضای دبیرخانه همایش فرصت مناسبی فراهم آمد تا بار دیگر خانواده بزرگ عدالت ترمیمی در ایران به همراه بیست تن از همکاران جرم‌شناس، حقوقدان، و پژوهشگران از کشورهای مختلف آسیایی، اروپایی، و امریکای شمالی محورهای نظری و کاربردی عدالت ترمیمی را در ایران، سرزمین اندیشه‌های ترمیمی مورد بحث و بررسی قرار دهند.

از همکاران دانشگاهی پروفیسور دنیس وونگ رئیس انجمن آسیا و اقیانوسیه و استاد جرم‌شناسی دانشگاه هنگ کنگ، پروفیسور جان برایت‌ویت استاد دانشگاه ملی استرالیا، و پروفیسور ایوو اِرسن، استاد جرم‌شناسی دانشگاه لوون بلژیک صمیمانه سپاسگزاری می‌نمایم.

برگزاری ۸ پیش همایش در تهران، ۱۰ پیش همایش پیرامون محورهای نظری و کاربردی عدالت ترمیمی در دانشگاه‌های مسیر جاده ابریشم از جمله دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، دانشگاه دامغان، دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه علوم انتظامی، دانشگاه مفید قم، دانشگاه اصفهان، دانشگاه یزد، دانشگاه مازندران، دانشگاه گیلان، دانشگاه کرمانشاه، دانشگاه تبریز، و نیز ۵ کارگاه آموزشی پیرامون اصول و مبانی عدالت ترمیمی در مجموع با شرکت بیش از ۱۸۰۰ نفر از استادان، دانشجویان، قضات دادسرا و دادگاه، وکلای دادگستری، افسران پلیس، اعضای شورای حل اختلاف، مددکاران و مشاوران واحدهای مددکاری، انجمن‌های مردم‌نهاد باید از ویژگی‌های خاص این همایش دانست.

در این همایش، بیش از ۲۲۰ چکیده مقاله از نویسندگان داخلی و ۳۵ مقاله از نویسندگان خارجی به دبیرخانه ارسال شد. کمیته علمی همایش در نهایت ۲۷ مقاله خارجی و حدود ۴۰ مقاله داخلی را برای ارزیابی

در همایش برگزید. کتابچه پیش رو حاوی بیش از ۱۸۰ چکیده مقاله است که در دو بخش: الف) چکیده‌های مورد پذیرش برای چاپ و ب) چکیده‌های مورد پذیرش برای ارائه در همایش و ارائه اصل مقاله تنظیم شده است. با توجه به ماهیت بین‌المللی همایش، ترجمه انگلیسی چکیده‌های انتخاب شده برای ارائه در همایش و پذیرش اصل مقاله که توسط نویسندگان محترم مقاله‌ها تهیه شده بود، پس از ویراستاری مختصر به چاپ رسید.

در پایان از حمایت‌های ریاست محترم دانشگاه تربیت مدرس، جناب آقای دکتر احمدی، مساعدت‌های معاونت محترم پژوهشی و فناوری، جناب آقای دکتر فتح‌اللهی، و حمایت‌های بی‌دریغ رئیس محترم دانشکده حقوق و سرپرست مرکز مطالعات حقوقی جناب آقای دکتر مرتضی شهبازی‌نیا که هم‌زمان مسؤولیت مدیریت همایش را نیز بر عهده داشتند، سپاسگزاری می‌نمایم. در تدوین برنامه‌های علمی همایش از حمایت‌های بی‌دریغ استاد فرزانه، جناب آقای دکتر نجفی ابرنآبادی، استاد دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، و مشاوره علمی سایر همکاران دانشگاهی از دانشگاه‌های مختلف کشور بهره بردیم. همکار گرامی جناب آقای دکتر سید دُرید موسوی مجاب نیز از سر لطف، مسؤولیت ویراستاری علمی چکیده‌ها را عهده‌دار شدند. از انتشارات میزان و همکار گرامی جناب آقای دکتر عباس شیری که برای چاپ این کتاب صمیمانه همکاری نمودند نیز قدردانی می‌نمایم. در نهایت از همه سازمان‌های همکار و حامی در برگزاری این همایش به‌ویژه معاونت اجتماعی و پیشگیری از جرم قوه قضائیه، معاونت حقوقی ریاست جمهوری، معاونت پیشگیری از جرم نیروی انتظامی، اتحادیه سراسری کانون‌های وکلای دادگستری ایران، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، سازمان تعزیرات حکومتی و شوراهای حل اختلاف تقدیر می‌نمایم.

امیدوارم این همایش مجال مناسبی را برای شناسایی و معرفی مفاهیم و ظرفیت‌های موجود در بسترهای فرهنگی و آموزه‌های دینی و عرفانی شرقی، تبادل اطلاعات و تجربیات در حوزه تولید داده‌های تجربی و نظریه‌پردازی در قلمرو عدالت ترمیمی و نیز بهره‌گیری از تجربه‌های مطالعات تطبیقی عدالت ترمیمی در قلمرو پیوند میان عدالت کیفری رسمی با سنت‌های بومی و فرهنگی در بستر فرهنگ‌های آسیایی فراهم آورد.

محمد فرجیها

دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس و دبیر همایش